

Handreiking Waterbeheerprogramma

Erik den Hertog/Inge Baltus

Mededeling en uitnodiging tot het mailen van 'hartekreten 't.a.v. de Handreiking (specifieke wensen/don'ts)

Gevraagd besluit

1. Kennisnemen van de ontwikkeling van de handreiking Waterbeheerprogramma 2028-2033
2. Eventuele hartekreten t.a.v. de bij 1. bedoelde Handreiking per mail uiterlijk 16 juni as via de secretaris in te dienen, met het oog op vaststelling Handreiking in de CWS van 12 september 2025.

De kern van het advies

- a. Het einde van de WBP-planperiode 2022-2027 is in zicht. Veel waterschappen zijn aan de slag met de voorbereidingen voor het Waterbeheerprogramma (WBP) 2028-2033. Het nieuwe WBP is een belangrijk middel bij de aanpak van de grote opgaven waaronder de klimaatverandering. Daarnaast heeft het WBP als programma onder de Omgevingswet een ander karakter dan onder de eerdere wetgeving. Daarom werkt de Unie van Waterschappen samen met een Unie-werkgroep aan een vernieuwde geactualiseerde handreiking om de ontwikkeling naar de nieuwe waterbeheerplannen te ondersteunen. In deze werkgroep zijn alle waterschappen vertegenwoordigd, de Unie en is extern adviesbureau Flolegal de opsteller van de handreiking.
- b. In de te ontwikkelen nieuwe Handreiking verwoorden we:
 - o de mogelijkheden van de WBP's als (o.a.) communicatiemiddel over ambitie en uitwerking van de (grote) opgaven en ook als interne leidraad/sturingsinstrument
 - o de wijziging van karakter van de WBP's onder de Omgevingswet ten opzichte van eerdere WBP's
 - o de wijze waarop de WBP's moeten aansluiten op nieuwe (juridische) ontwikkelingen in de Omgevingswet of programma's als het NWP, RWP, SGBP.
 - o de wijze waarop digitalisering Omgevingswet toegepast kan worden voor WBP
 - o Ook maken we een onderscheid in dat wat in het WBP moet' en 'dat wat in het WBP kan'.

'Hartekreten' per mail

De handreiking wordt u voor de CWS van 12 september 2025 ter vaststelling aangeboden. De handreiking wordt ambtelijk voor de zomer 2025 afgerond. Ter voorbereiding daarvan nodigen we u uit desgewenst uw eventuele bestuurlijke hartekreten t.a.v. de handreiking via een mail aan de secretaris door te geven (uiterlijk 16 juni). In verband met de afronding van de Handreiking eind juni is het mogelijk dat we omvangrijke verzoeken van uw kant niet meer kunnen meenemen.

Argumenten

- 1.1 Mede op verzoek vanuit de waterschappen is de Unie van Waterschappen begin 2025 samen met een Unie-werkgroep aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een nieuwe handreiking voor de WBP's. Er is behoefte aan een nieuwe handreiking, ook omdat de WBP's onder de Omgevingswet anders van karakter zullen zijn dan de vorige WBP's. De bestaande handreiking voor de vorige planperiode heeft in een behoefte voor de waterschappen voorzien.
- 2.1 Ambtelijk ontstaan er in de werkgroep zo langzamerhand rode draden over wat een nieuwe Handreiking de 21 waterschappen zou moeten bieden; tegelijkertijd merken wij ook dat er (nog) wat uiteenlopende wensen bestaan over de Handreiking. Om de waterschappen met de Handreiking zo

goed mogelijk te ondersteunen bij de ontwikkeling van het nieuwe WBP is het behulpzaam als u uw eventuele bestuurlijke hartekreten per mail meegeeft aan de secretaris. Dan kunnen wij die nog zo goed mogelijk proberen mee te nemen in de afronding van de Handreiking. Voor uw beeld staat bij Achtergrondinformatie meer (feitelijke) informatie over het Waterbeheerplan en een voorlopige inhoudsopgave van de nieuwe Handreiking.

Bestuurlijke aandachtspunten

2.1 WBP's vormen potentieel om de ambities voor de komende jaren helder te presenteren

De huidige WBP's van de waterschappen verschillen sterk van elkaar opzet. Het ene waterschap zet de ambities zo helder en inzichtelijk mogelijk uiteen voor de burger (en andere doelgroepen), het andere benut het WBP meer als intern beleidsdocument. Ook verschillende de uitspraken in de WBP's van scope, variërend van heel algemeen tot specifiek per (deel)gebied aangegeven. Duurzaamheid en klimaat zijn over het algemeen belangrijke thema's in de programma's. Over de besteding van middelen wordt veelal weinig gezegd in het WBP (komt terug in verdiepend beleidsdocument, plan van aanpak, of (meerjaren) begroting. Ook voor de nieuwe WBP's is er een grote variatie aan dergelijke keuzes. De nieuwe WBP's zijn net als de huidige (slechts) zelfbindend en verschillen van karakter omdat de Omgevingswet een ander karakter geeft aan een 'programma'. Maar binnen die kaders zijn nog vele keuzes te maken aan: doel en doelgroep(en), scope, detailniveau, integraliteit & compleetheid etc.

Wij besteden in de vernieuwde Handreiking aandacht aan mogelijkheden die de WBP's bieden als communicatiemiddel over ambitie en uitwerking van de (grote, actuele en toekomstig) opgaven in de fysieke leefomgeving enerzijds en als interne leidraad/sturingsinstrument anderzijds. Ook belichten wij daarin de wijziging van karakter van de WBP's onder de Omgevingswet ten opzichte van eerdere WBP's en de wijze waarop de WBP's moeten aansluiten op nieuwe (juridische) ontwikkelingen in de Omgevingswet of programma's als het NWP, RWP, SGBP. Onder de Omgevingswet is met het DSO sprake van een geheel ander digitaliseringsproces en is de mate van concreetheid die het programma kan of moet hebben anders. We zullen ook een duidelijk onderscheid maken van 'dat wat in het WBP juridisch moet' en 'dat wat kan'.

Zoals gezegd zien wij uw eventuele hartekreten tegemoet voor een eventuele bijstelling van de Handreiking. Gelet op de geplande afronding in juni zullen wij bij ij de verwerking daarvan wel keuzes moeten maken, gelet op de planning en mogelijk om te voorkomen dat het document door zijn omvang minder doel treft.

Risico

2.1 Er moeten keuzes worden gemaakt met het oog op de leesbaarheid

Een handreiking als deze kent bijzonder veel verschillende elementen, die van karakter (kunnen) verschillen. Het risico daarvan is de leesbaarheid ervan afneemt en daarmee dus het effect van de handreiking. Ambtelijk sturen we daarom op een heldere structuur en indeling (hoofdtekst en bijlagen) en heldere taal. Ook zullen we waar nodig keuzes moeten maken in het aantal en/of de aard van de elementen, met het oog op deze leesbaarheid en het effect.

Vervolg

De Handreiking kan volgens huidige planning ter vaststelling worden aangeboden aan uw CWS van 12 september a.s.

Achtergrondinformatie

Waterbeheerprogramma (WBP)

Het algemeen bestuur van het waterschap stelt, voor de watersystemen die bij het waterschap in beheer zijn, een waterbeheerprogramma vast (art. 3.7 Omgevingswet). In het Waterbeheerprogramma heeft het waterschap het beleid uitgewerkt voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van het regionale watersysteem. Daarbij bevat een programma maatregelen om aan omgevingswaarden te voldoen (bijvoorbeeld de omgevingswaarden voor de bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren) of om andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken. Voor derden verschaft het waterbeheerprogramma inzicht in de wijze waarop het waterschap zal omgaan met het water in het beheergebied in de programmaperiode.

Het waterbeheerprogramma vormt de uitwerking van het beleid dat is opgenomen in omgevingsvisies van zowel gemeente, provincie als Rijk en de eventuele 'watervisie' van het waterschap en de waterprogramma's van de provincie en het Rijk. In het waterbeheerprogramma legt het waterschap voor zes jaar vast welke aanpak en welke maatregelen nodig zijn om de watertaken goed te kunnen uitvoeren. Het waterbeheerprogramma beschrijft op gebiedsniveau, meestal met behulp van kaarten, de wateropgaven en de ambities van het waterschap. De doelen zijn concreter dan in de watervisie, het is echt meer een programma van aanpak.

Het waterbeheerprogramma bestaat, naast specifiek eisen die samenhangen met de Europese richtlijnen (opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving) uit:

- een programma van de maatregelen en voorzieningen, in aanvulling op en ter uitwerking van wat in het regionale waterprogramma is opgenomen over maatregelen, onder vermelding van de bijbehorende termijnen;
- aanvullende toekenning van functies aan de regionale wateren, voor zover het regionale waterprogramma voorziet in de mogelijkheid daartoe; en
- de uitwerking van de waterbeheeraspecten van het regionale watersysteem.

Voorlopige Inhoudsopgave nieuwe handreiking

Voorwoord

- 1 Inleiding
- 1.1 Leeswijzer
- 2 Wat moet?
- 2.1 De Omgevingswet
- 2.1.1 Omgevingswaarden
- 2.2 De provinciale verordening(en)
- 2.3 Verplichtingen uit Europese kaders
- 2.3.1 De Kaderrichtlijn Water
- 2.3.2 De richtlijn overstromingsrisico's
- 2.3.3 Andere richtlijnen
- 2.4 Plan-MER
- 2.4.1 Is een waterbeheerprogramma plan-mer-plichtig?
- 2.4.2 Waar heeft de plan-mer een plek in het proces van vaststelling van het wBP?
- 2.4.3 Voordelen van de plan-mer
- 2.5 Het WBP als toetsingskader voor wateractiviteiten
- 2.6 Het WBP in het DSO
- 2.7 **Wat moet in het WBP**
- 3 Wat willen we?
- 3.1 Doelen en maatregelen
- 3.1.1 Sturingsfilosofie

- 3.1.2 Omgevingsvisie
- 3.1.3 planning
- 3.1.4 Jaarlijkse uitwerking/uitvoeringsprogramma's
- 3.2 Samenwerking
- 3.2.1 Interne samenwerking en organisatie
- 3.2.2 Externe samenwerking en partners
- 3.2.3 Gezamenlijke programma's
- 3.2.4 WBP en de overige instrumenten van het waterschap
- 3.3 Participatie
- 3.4 beleidsthema's in het wbp
- 3.4.1 Verhouding WBP en overig beleid waterschap en medeoverheden
- 3.4.2 Water en bodem sturend
- 3.4.3 Weging van het waterbelang
- 3.4.4 Energiebeleid en het wbp
- 3.4.5 Stedelijk waterbeheer
- 3.4.6 Wegentaak
- 4 Wat mag?
- 4.1 Doelenboom en Beleidshuis
- 4.1.1 Doelenboom
- 4.1.2 De plaats van het waterbeheerprogramma in het beleidshuis
- 4.2 Koppeling beleid, begrotings- en rapportagecyclus bij AGV
- 4.3 Evaluatie en monitoring
- 4.4 **Wat mag in het WBP?**
- 5 Kaderrichtlijn Water-deel in waterbeheerprogramma
- 5.1 Aanbevelingen
- 5.1.1 Gezamenlijke verantwoordelijkheid
- 5.1.2 Aanbevelingen landelijk Kaderrichtlijn Water-symposium
- 5.1.3 Duidelijke beleidslijn
- 5.1.4 Motiveren
- 5.1.5 Maatregelen
- 5.1.6 Toetsingskader
- 5.1.6 Overige aanbevelingen
- Bijlage 1 Toelichting instrumenten Omgevingswet
- Bijlage 2 Onderlinge relaties omgevingsvisies en programma's: verschillen Omgevingswet en Waterwet
- Bijlage 3 Kaderrichtlijn Water-vragen in relatie tot waterbeheerprogramma
- Bijlage 4 Overzicht van door de Unie van Waterschappen ondertekende bestuursakkoorden, green deals, convenanten etc.